

Editör: Prof. Dr. Mehmet Sadık ÖNCÜL

Alanında Uluslararası Araştırmalar XVII

Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler

2023
AĞUSTOS

Editor:

Prof. Dr. Mehmet Sadık ÖNCÜL

Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler

Alanında Uluslararası
Araştırmalar XVII

EĞİTİM
yayınevi

SOSYAL, BEŞERİ VE İDARİ BİLİMLER ALANINDA ULUSLARARASI ARAŞTIRMALAR XVII

Editörler: Prof. Dr. Mehmet Sadık Öncül

Genel Yayın Yönetmeni: Yusuf Ziya Aydođan (yza@egitimyayinevi.com)

Genel Yayın Koordinatörü: Yusuf Yavuz (yusufyavuz@egitimyayinevi.com)

Sayfa Tasarımı: Kübra Konca Nam

Kapak Tasarımı: Eğitim Yayınevi Grafik Birimi

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Yayıncı Sertifika No: 47830

E-ISBN: 978-625-6489-97-4

1. Baskı, Ağustos 2023

Kütüphane Kimlik Kartı

SOSYAL, BEŞERİ VE İDARİ BİLİMLER ALANINDA ULUSLARARASI ARAŞTIRMALAR XVII

Editörler: Prof. Dr. Mehmet Sadık Öncül

247 s., 160x240 mm

Kaynakça var, dizin yok.

E-ISBN: 978-625-6489-97-4

Copyright © Bu kitabın Türkiye'deki her türlü yayın hakkı Eğitim Yayınevi'ne aittir. Bütün hakları saklıdır. Kitabın tamamı veya bir kısmı 5846 sayılı yasanın hükümlerine göre kitabı yayımlayan firmanın ve yazarlarının önceden izni olmadan elektronik/mekanik yolla, fotokopi yoluyla ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılamaz, yayımlanamaz.

EĞİTİM
yayınevi

Yayınevi Türkiye Ofis: İstanbul: Eğitim Yayınevi Tic. Ltd. Şti., Atakent mah.
Yasemen sok. No: 4/B, Ümraniye, İstanbul, Türkiye

Konya: Eğitim Yayınevi Tic. Ltd. Şti., Fevzi Çakmak Mah. 10721 Sok. B Blok,
No: 16/B, Safakent, Karatay, Konya, Türkiye
+90 332 351 92 85, +90 533 151 50 42, 0 332 502 50 42
bilgi@egitimyayinevi.com

Yayınevi Amerika Ofis: New York: Eğitim Publishing Group, Inc.
P.O. Box 768/Armonk, New York, 10504-0768, United States of America
americaoffice@egitimyayinevi.com

Lojistik ve Sevkiyat Merkezi: Kitapmatik Lojistik ve Sevkiyat Merkezi, Fevzi Çakmak Mah.
10721 Sok. B Blok, No: 16/B, Safakent, Karatay, Konya, Türkiye
sevkiyat@egitimyayinevi.com

Kitabevi Şubesi: Eğitim Kitabevi, Şükran mah. Rampalı 121, Meram, Konya, Türkiye
+90 332 499 90 00
bilgi@egitimkitabevi.com

İnternet Satış: www.kitapmatik.com.tr
+90 537 512 43 00
bilgi@kitapmatik.com.tr

 kitapmatik
İNTERNET MAĞAZASI

İÇİNDEKİLER

Önsöz	V
CUMHURİYET SENATOSU TABİİ ÜYELİĞİ YAPAN ESKİ CUMHURBAŞKANLARI	7
Mehmet Serkan ŞAHİN	
ÇOCUKLARDA SUÇ TEKRARI (RESİDİVİZM) VE SOSYAL HİZMET	43
Hüseyin BATMAN, Semih SÜTÇÜ, Aykut Can DEMİREL	
DİJİTAL İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ	59
Sevilay GÜLER	
HAVAYOLU İŞLETMELERİNDE STRATEJİK YÖNETİM: REKABET ANALİZİ & STRATEJİLERİ	79
Mustafa Kemal YILMAZ, Birsen YILMAZ	
SAYISAL YÖNTEMLERLE GELECEĞE YÖNELİK TAHMİNLEME ANALİZİ: İSTANBULDAKİ BARAJLARA DÜŞEN YAĞIŞ MİKTARININ HOLT-WINTERS YÖNTEMİ İLE TAHMİN EDİLMESİ	91
Emre EKİN	
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE İŞSİZLİK KAYGISI: SOSYAL BİLİMLER ALANINDA OKUYAN SON SINIF ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	113
Coşkun DİKBİYİK , Cemre EROL	
TOPTAN SATIŞ FİRMALARININ FİNANSAL PERFORMANSLARININ ENTROPİ TABANLI COPRAS, ARAS VE TOPSIS YÖNTEMLERİ İLE BÜTÜNLEŞİK İNCELENMESİ.....	137
Emre EKİN, İlayda Gökçe CESUR	
TÜRKİYE'DE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMANIN SAĞLANMASINDA TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNİN ÖNEMİ.....	157
Eren ARKIN, Hakan Gökhan GÜNDOĞDU	
ÖRGÜTSEL DAVRANIŞLARDA OLUMSUZ DAVRANIŞ VE TUTUMLAR ÜZERİNE İNCELEME: NEPOTİZM, MOBBİNG, WHISTLEBLOWING, ÖRGÜTSEL SESSİZLİK, İŞTEN AYRILMA NİYETİ	183
Muhammet YÜKSEL	

**ANKARA'DA ÇALIŞAN ÇIRAK ÇOCUKLARIN BÜYÜMELERİNDE
GÖZLENEN YİRMİ YILLIK (1999-2019) DEĞİŞİM.....197**

Ayşe Cenân KARATOPRAKLI, Berna ERTUĞRUL

**SOSYAL MEDYA PAZARLAMASI ÇERÇEVESİNDE KİTLİK MESAJLARI
VE TÜKETİCİ SATIN ALMA DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ213**

Burcu KAYACI, Mustafa KAPLAN

**İŞLETME FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN MATEMATİK
OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ231**

A.Burcu ÖZYURT SERİM

Önsöz

Toplumların kalkınmasında sosyal bilimlerin ve sosyal bilimcilerin çok önemli katkıları vardır. Toplumu ilgilendiren her olay sosyal bilimlerin alanı içerisinde olduğundan, disiplinlerin ortak paydasında birlikte çalışmak büyük önem taşımaktadır. Sosyal bilimler çatısı altında; iktisat, uluslararası ilişkiler, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, eğitim bilimleri, psikoloji, ilahiyat, sosyoloji, dilbilim, arkeoloji, siyaset bilimi, müzikoloji, işletme, turizm gibi çok çeşitli akademik disiplinler yer almaktadır. Sosyal, beşeri ve idari bilimler alanı, disiplinler arası çalışmalar açısından sunduğu geniş olanaklar ile alana ilgi duyan okurlara, akademisyenlere ve öğrencilere bilimsel bir şölen sunma özelliğine sahiptir.

Bu eser, sosyal bilimlerdeki güncel sorunlardan bazılarını mercek altına yatırmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, sosyal bilimlerin önemli tartışma konuları üzerine yazılmış çalışmalara yer verilmiştir. Sosyal bilimler alanında birbirinden farklı disiplinlerde çalışmaların yer aldığı bu kitapta, siyaset bilimi ve kamu yönetimi, işletme yönetimi, pazarlama, tarih, sosyoloji alanlarında hazırlanan 14 çalışmaya yer verilmiştir. Sosyal Bilimler alanına ilgi duyan herkesin ilgiyle okuyacağı bu eser, toplumsal ve beşerî bilimlerin sürekli gelişime açık yapısını bir kez daha gözler önüne sermektedir.

“Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Alanında Uluslararası Araştırmalar XVII ” adlı bu eserde farklı disiplinlerdeki araştırmacılar tarafından gerçekleştirilmiş özgün çalışmalar yer almaktadır. Bu esere katkı sağlayan değerli araştırmacılar; Eren ARKIN, Hakan Gökhan GÜNDOĞDU, Mehmet Serkan ŞAHİN, Hüseyin BATMAN, Semih SÜTÇÜ, Aykut Can DEMİREL, Sevilay GÜLER, Mustafa Kemal YILMAZ, Birsen YILMAZ, A.Burcu ÖZYURT SERİM, Işıl KIROĞLU ARSLAN, Muhammet YÜKSEL, Emre EKİN, Burcu KAYACI, Mustafa KAPLAN, Emre EKİN, İlayda Gökçe CESUR, Coşkun DİKBIYIK, Cemre EROL, Hüseyin ERCAN hocalarımıza ve kitabın basımında her türlü desteği sağlayan Eğitim Yayınevi çalışanlarına teşekkür ederim. Ayrıca eserin tüm ilgililere faydalı olmasını temenni ederim.

Editör

Prof.Dr. Mehmet Sadık ÖNCÜL

TÜRKİYE'DE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMANIN SAĞLANMASINDA TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNİN ÖNEMİ¹

Eren ARKIN², Hakan Gökhan GÜNDOĞDU³

GİRİŞ

Sürdürülebilir kalkınma; ülkelerin sosyal, ekonomik ve çevresel gelişmelerde devamlılık sağlamalarına vurgu yapmaktadır. Bu kavramın özünde hem günümüzde hem de gelecekte sosyal adalet, toplumsal cinsiyet eşitliği, ekolojik bütünlük ve insan refahını destekleyen ekonomik, sosyal ve çevresel büyüme önemli bir yer tutmaktadır (United Nations, 2014). Kavramın arka planında, insanların daha iyi bir yaşama ulaşmaları, sürdürülebilirlik ile ilgili beklentilerin karşılanması ve imkanların gelişmesine yönelik hedefler yer almaktadır (Bozlaşan, 2005; Tıraş, 2012). Günümüzde sürdürülebilir kalkınma⁴ konusundaki hedef ve eylemlerin yerine getirilmesinde Birleşmiş Milletler (BM) tarafından hazırlanan “2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi” temel referans noktası olarak görülmektedir (Gündoğdu ve Aytekin, 2022a).

Sürdürülebilirliğin arka planında toplumun sosyal, kültürel, bilimsel, doğal ve beşerî kaynaklarının akıllıca kullanılmasını sağlayan katılımcı bir sürece vurgu yapılmaktadır (Gladwin vd., 2015). Sürdürülebilir kalkınma anlayışı da küresel ve ulusal düzeyde sosyal, ekonomik ve çevresel eğilimlerin geliştirilmesini amaç edinmektedir (Gladwin vd., 2015; Özmete, 2010; Tıraş, 2012). Bu bağlamda, sürdürülebilir kalkınmanın etkili olabilmesi için kavramın ekonomik, sosyal ve çevresel bileşenler üzerindeki etkisi incelenmeli ve tüm bu bileşenler arasındaki

1 Bu çalışma, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İnsan Hakları Programı kapsamında Eren ARKIN'ın danışmanı Hakan Gökhan GÜNDOĞDU ile beraber hazırladığı dönem projesinden üretilmiştir. Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sunmuşlardır.

2 Uzm.; Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İnsan Hakları Programı Mezunu, arkin.eren@outlook.com , ORCID: 0009-0005-7770-5337

3 Dr. Öğr. Üyesi; Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü. hakangokhangundogdu@anadolu.edu.tr , ORCID: 0000-0002-0656-4152

4 Sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı; insanların ekonomik, sosyal, kültürel ve politik kararlarını çeşitlendirmekle birlikte eşitlik, adalet, haklar ve verimlilik gibi kavramlarla bütüncül bir bakış açısı sunmaktadır (Özmete, 2010).

ilişkiler çözümlenmelidir (Tıraş, 2012). Öte yandan, cinsiyet eşitliği özelinde ise eşitlik, adalet ve hak gibi kavramlar önemli bir yer tutmaktadır. İnsan haklarının temel ilkelerinden olan bu kavramlardan ötürü cinsiyet eşitliği, insan haklarıyla yakın bir temas halindedir. Cinsiyet eşitliği, insanların tüm becerilerini tam ve özgürce ifade etmelerine olanak tanıyan sosyal bir ortamın inşasına yönelmektedir. Bu ortamdaki tüm toplumsal ve siyasal engellerin kaldırılması cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına zemin hazırlamaktadır (Bal, 2014). Bu bağlamda, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için kadın ve erkeklerin farklı talep ve çıkarlarını yansıtacak şekilde yetki ve kaynakların yeniden dağıtılması gerekmektedir (Murat, 2017).

BM Sürdürülebilir Kalkınma Gündeminde “toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması” 17 temel hedeften biri durumundadır. Bu hedefin altında çeşitli düzeyde temel amaçlar bulunmaktadır. Bunlar; kadınlara ve kız çocuklarına yönelik tüm ayrımcılıkların önüne geçilmesi; onlara yönelik cinsel istismar, insan kaçakçılığı dahil her türlü şiddet araçlarına son verilmesi; çocuk veya erken evlilik gibi uygulamaların önüne geçilmesi; kadınların sosyal, ekonomik ve siyasal hayata katılmalarına ve eşit haklara sahip olmalarına katkı sağlanması, dolayısıyla toplumsal düzeyde kadınlar ve kız çocukları özelinde cinsiyet ve fırsat eşitliğinin temin edilmesi; eşit hakların gözetilebilmesi için ulusal düzeyde yasal düzenlemelerin (mevzuatların), politika ve reformların yürürlüğe girmesini sağlanması gibi temel amaçlar yer almaktadır (United Nations, 2021; T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023a).

BM nezdinde cinsiyet eşitsizliği sorunu ile ilgili yapılan uygulamalara ek olarak ulusal düzeyde de bu soruna çözüm üreten bir takım eylem planları bulunmaktadır. Özellikle, ulusal düzeyde cinsiyet eşitliğini tesis etmek ve kadınlar ve kız çocuklarını toplumsal düzeyde güçlendirmek adına; eğitim, ekonomi, yoksulluk, yetki ve karar alma organları, sağlık, medya, çevre ve insan hakları ve şiddet konularında çalışmalar yürütülmektedir. Bununla birlikte, kadınların toplumsal açıdan güçlendirilmesine yönelik kurumsal mekanizmalar meydana getirilmesi, mevcut bulunan mekanizmaların güçlendirilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin tesis edilmesi için kişilerin bu konudaki bilinç düzeyi ve duyarlılığını artırmaya yönelik stratejiler yürütülmektedir (T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2023a). Ulusal düzeydeki kalkınma planlarından biri olan “On Birinci Kalkınma Planı” çerçevesinde ise kadınlara dönük her türlü ayrımcılığın engellenmesi ve kadınların toplumsal yaşamın her aşamasında hak, fırsat ve olanaklardan eşit biçimde yararlanmasını hedefleyen stratejilerin yürütüldüğü görülmektedir (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023b). Dolayısıyla, güncel mevzuat esas alındığında cinsiyet eşitliğine yönelik düzenlemelerde artış olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmada, sürdürülebilir kalkınma yaklaşımının arka planına, önemine ve bu

kapsamda toplumsal açıdan cinsiyet eşitliğinin ne gibi etkilere sahip olduğu hakkında değerlendirmeler yapılmaktadır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, genel olarak ayrımcılık biçiminde belirmektedir. Birçok insan bu açıdan, iş ve eğitimden yoksun kalmakta, yetersiz ücretler almakta, yeteneklerine ve özelliklerine bakılmaksızın belirli mesleklere girememektedir. Dolayısıyla, mevcut durum kalkınma anlayışını sekteye uğratmakta, yoksulluk sınırını arttırmakta ve buna bağlı olarak Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) açısından olumsuzluğa yol açmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma ile cinsiyet eşitliği kavramları birbirleriyle iç içe geçmiştir. Özellikle, kadınlar sosyal ve ekonomik sebeplere bağlı olarak çeşitli alanlarda olumsuz koşullarla karşı karşıya kalabilmekte ortaya çıkan durum, sürdürülebilir kalkınmayı olumsuz yönde etkilemektedir. Bunun önüne geçmenin en iyi yolu sosyal ve ekonomik çevrede cinsiyet eşitliği kavramını öne çıkartmak, istihdamda eşitliğe önem vermektir (Murat, 2017).

Sürdürülebilir kalkınma temelinde cinsiyet eşitliği kavramının sosyal boyutta öne çıkan konuları ise; eş şiddeti, çocuk evlilikler ve değişen aile yapılarına uygun politika eksikleridir. Bu vakaların önüne geçmek için sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde eğitime önem verilmesi ve eğitilmiş bir neslin yetişmesi elzem olarak görülmektedir. Ayrıca, bireylerin okul öncesinden başlayarak, cinsiyet eşitliği konusunda eğitilmesi cinsiyet eşitliği açısından hedefe ulaşılmasında önem arz etmektedir (Kalaycı, 2019).

Sosyal açıdan SKA'lara ulaşılmasında toplumsal cinsiyet eşitliğinin önemli bir rolü bulunmaktadır. Özellikle kadınlara ve erkeklere yönelik ekonomik, sosyal ve kültürel ayrımcılığın sona erdirilmesinde "cinsiyet eşitliği" anlayışı ön plandadır. Bu yönüyle, ülkelerin gelişmişlik ölçütleri açısından cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve cinsiyet ayrımcılığının ortadan kaldırılması önemli bir göstergedir. Öte yandan, Türkiye örneği üzerinden cinsiyet eşitsizliği ile ilgili sayısal veriler dikkate alındığında kadınların eğitim, istihdam ve temsil edilme açısından eşitsizliklere maruz kaldığı görülmektedir. Eğitim açısından TÜİK' in 2021 yılı verileri incelendiğinde, kadınlarda 25 yaş üstü okuryazar olmayanların oranı %6,1 iken, erkeklerde bu oran %1; en az ilkokul mezunu olanların oranı, kadınlarda %87,3 iken, erkeklerde ise %97,1 olarak belirtilmiştir. İstihdam açısından söz konusu TÜİK verileri ele alındığında, 15 yaş üstü kişilerin istihdam edilme oranı kadınlarda %28, iken erkeklerde ise bu oran %62,8; işsizlik oranı kadınlarda %14,7 iken, erkeklerde ise %10,7 olarak açıklanmıştır (TÜİK, 2023). Temsil düzeyi bakımından veriler incelendiğinde, kadınların ulusal parlamentodaki oranı %26, yerel yönetimlerde bulunma oranı %36,3 ve yönetici pozisyonlarda temsil edilme oranı ise %28,2 olarak belirtilmiştir (UNDP, 2021). Tüm bu veriler, SKA'ların yerine getirilmesinde

toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik istifade edilen kaynaklardır.

Bu çalışma, insan hakları kapsamındaki sürdürülebilir kalkınma stratejilerinden biri olan “cinsiyet eşitliği” hakkında detaylı bir inceleme yapıp, Türkiye eksenini üzerinden konuyu değerlendirmektedir. Çalışma kapsamında yukarıda belirtilen güncel veriler, cinsiyet eşitliği konusunda yapılan araştırmalar ve raporlar SKA bağlamında değerlendirmektedir. Ayrıca bu çalışmada, Türkiye’deki cinsiyet eşitsizliğinin nedenleri irdelenmekte, cinsiyet eşitsizliğinin azaltılması, sona erdirilmesi ve bu doğrultuda da sürdürülebilirliğin sağlanmasına yönelik görüş ve önerilerde bulunmaktadır. Öte yandan bu araştırma, Türkiye’deki cinsiyet eşitsizliği verileri üzerinden araştırma konusunu değerlendirerek sınırlandırılmıştır. Cinsiyet eşitliğinin sağlanması ile sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesi doğru orantılıdır. Kadınların sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarda güçlendirilmesi, kadınların eğitim ve iş dünyasında istihdama daha yüksek seviyelerde katılmalarına olanak sağlamaktadır. Eğitim ve istihdam konusunda kadınlar nezdinde artış olması, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması açısından önemli bir noktayı oluşturmaktadır. Bu çalışmada, sürdürülebilirliğin sağlanmasında toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesine yönelik literatüre katkı sağlama amacındadır.

Çalışma kapsamında sürdürülebilir kalkınma kavramı tanımlanmakta, akabinde sürdürülebilir kalkınma ile insan hakları konusunun ortak yanları vurgulanmaktadır. Ayrıca, insan hakları kapsamında toplumsal eşitsizlik ve sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı arasındaki bağlantı literatür eşliğinde ortaya konulmaktadır. Bu kapsamda ele alınan çalışmalar hakkında bilgiler verilmekte kalkınma, cinsiyet eşitliği ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile ilgili çalışmalar irdelenmektedir. Üçüncü bölümde, BM’nin SKA içerisinde yer alan “Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği” ile ilgili Türkiye verileri üzerinden konu incelenmektedir. Elde edilen bulgular yorumlanmakta ve literatür eşliğinde değerlendirilmektedir. Sonuç kısmında ise Türkiye örneği üzerinden toplumsal cinsiyet eşitsizliği konusuna ilişkin değerlendirmeler ve çözüm önerilerinden bahsedilmektedir. Bununla birlikte Türkiye özneline eğitim, istihdam ve kamu verileri belirtilmekle birlikte, bu veriler kapsamında cinsiyet eşitliği konusu irdelenmektedir.

LİTERATÜR

Sürdürülebilir Kalkınmanın Arka Planı

İkinci Dünya Savaşı sonrasında savaşın yol açtığı tahribatların azaltılması, imar ve bayındırlık ile sosyal refahın arttırılmasına yönelik birtakım girişimler gerçekleşmiştir. Savaş sonrası meydana gelen hızlı yapılanma ve aşırı nüfus artışının sonucu olarak doğal sistemler bozulmuş ve kontrolsüz bir kalkınma

sürecine girilmiştir. Bu plansız ve denetimsiz büyüme çevresel düzenin giderek bozulmaya başlamasına sebebiyet vermiştir. 1960'lı yılların sonunda hızlı sanayileşme ve kentleşmenin etkisi ile doğal çevrenin giderek tahrip olduğu fark edilmiştir. Doğal çevrenin bozulması ise çevre ve kalkınma kavramlarının sürdürülebilir bir biçimde nasıl ele alınması gerektiği sorununu ortaya çıkarmıştır (Özmehmet, 2008).

Küresel düzeyde çevre bilincinin giderek artmasıyla birlikte 1972 yılında çevre sisteminin zarar görmemesine yönelik Roma kulübü tarafından, "Büyümenin Sınırları" isimli rapor hazırlanmıştır. Bu raporda, ekonomi ve çevre arasındaki ilişkiler açıklanmakta ve düzensiz kalkınmanın çevre üzerindeki olumsuz etkileri ifade edilmektedir (Tıraş, 2012). Bu kapsamda aynı yıl içerisinde, küresel düzeyde çevrenin korunması ve geliştirilmesi amacıyla "Stockholm Konferansı" düzenlenmiştir (Özmehmet, 2008). Konferansın sonucunda, "BM İnsan Çevresi Bildirisi" ilan edilmiştir. Bildirinin özünde; özgürlük, eşitlik ve yeterli yaşam olanakları sağlayan bir çevrede yaşamının insan haklarının şartlarından biri olduğu ifade edilmektedir. "BM İnsan Çevresi Bildirisi"nin temel konularından biri olan ve insan yerleşimi konusunda gelişme sağlamak amacıyla 1976 yılında "Habibat I Konferansı" gerçekleştirilmiştir. Konferans sonucunda "Vancouver Bildirgesi" kabul edilmiştir. Bildirge, insan yerleşimlerinin asgari düzeyde yapılması ve hiçbir koşulda ayırım gözetilmemesi, insan haklarına saygı gösterilmesi ve toplumların temel ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik sorunlara çözüm önerisi getirmiştir (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2023a). 1980 yılında hazırlanan "Dünya Korunma Stratejisi" nde "sürdürülebilir kalkınma" terimi ilk defa belirtilmiştir. Dünya Korunma Stratejisi, sürdürülebilir toplum hedefine ulaşabilmek için koruma ve geliştirme kavramlarının beraber ele alınması gerektiğini vurgulamıştır (Bozlağan, 2005; Erten, 2019).

Sürdürülebilir kalkınma anlayışına uluslararası düzeyde etki eden bir diğer önemli gelişme, 1987 yılında dönemin BM Genel Sekreteri'nin önerisi üzerine hazırlanmış olan "Ortak Geleceğimiz (Brundtland) Raporu"dur. "Ortak Geleceğimiz" Raporu çevresel problemlere karşı, çevresel gelişme ve ekonomik kalkınma arasında ilişki kurulması ve kalkınmanın sürdürülebilir olmasının önemine değinmektedir. Dolayısıyla bu Rapor, sürdürülebilir kalkınma anlayışının hareket noktası olarak değerlendirilmektedir (Basiago, 1999; Gündoğdu ve AYTEKİN, 2022b). Sürdürülebilir kalkınma stratejileri ortaya çıktığı 1987 yılından günümüze kadar ki süreçte değişim ve dönüşüm içerisinde olmuştur. Kapsam olarak giderek genişlemekte olan sürdürülebilir kalkınma stratejileri ile ilgili bir diğer önemli gelişme, 1992 yılında Rio de Janeiro'daki BM Çevre Kalkınma Konferansı'dır. Bu konferans çerçevesinde sürdürülebilir kalkınma kavramıyla birlikte, sürdürülebilir insan yerleşimi,

sürdürülebilir tarım ve kırsal kalkınmanın sağlanması ve sürdürülebilir orman gibi konular ele alınmıştır. Ayrıca, sürdürülebilir kalkınma kavramıyla yakın temas halinde bulunan; çevre, ekonomi, kentleşme ve yönetim konularında yapılması öngörülen çalışmalara değinilmiştir (Bozlağan, 2005).

BM Çevre Konferansı'nda kabul edilen sürdürülebilir insan yerleşimleri konusu ile ilgili hedefler gündeme alınmış ve 1996 yılında düzenlenen "Habibat II" Konferansında tüm insanlar adına uygun barınma ve insan yerleşimlerinin sürdürülebilir şekilde geliştirilmesi maksadıyla hedefler oluşturulmuştur (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2023a). Günümüze yaklaştıkça sürdürülebilir kalkınma stratejileri insan hakları konusunu daha kapsamlı bir şekilde ele almaya başlamıştır. İnsan hakları, demokrasi ve kalkınma konularını gündemine alan organizasyonlardan biri de 2000 yılında toplanan "Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi (Binyıl Zirvesi)" dir (Akyıldız, 2011). Bu kapsamdaki zirvelerden diğeri de 26 Ağustos – 4 Eylül 2002 tarihlerinde düzenlenmiş olan "Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi (WSSD)"dir. Yapılan zirve çerçevesinde, kalkınma adına çok taraflı yükümlülüklerin pekiştirilmesi ve yapılan gelişmelerin değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Zirve kapsamında ayrıca sivil toplumu küresel anlaşmalara ve eylem planlarına dahil etmek için "BM Paydaş Forumu Konferansı" yapılması kararlaştırılmıştır. Konferansın gündemini ise su, enerji, sağlık ve tarım konuları oluşturmaktadır (Gedik, 2020).

Sürdürülebilir kalkınma anlayışının gelişimini sağlamak ve insan hakları sistemini güçlendirmek adına hazırlanan "Binyıl Bildirgesi" (Millennium Declaration) küresel anlamda insan haysiyeti, eşitlik ve adalet gibi kavramların uygulanmasında ortak bir mesuliyetin olduğunu vurgulamaktadır. Bunun yanı sıra, Binyıl Bildirgesi kapsamında insanlığın temel değerleri olan, "özgürlük, eşitlik, dayanışma hoşgörü, doğaya saygı ve ortak sorumluluk" gibi kavramlara değinilmiştir. Eşitlik kavramı çerçevesinde ise kadına dönük her türlü şiddetle mücadele etmeye ve "Kadına Yönelik Her Tür Ayrımcılığın Ortadan Kaldırma Sözleşmesi" ne yer verilmiştir (Akyıldız, 2011). Bu temel değerler kapsamında, "Binyıl Kalkınma Hedefleri" (BKH) oluşturulmuştur. Bu hedefler, aşırı yoksulluğa ve açlığa son verilmesi, zorunlu ilköğretim eğitim hakkının gerçekleştirilmesi, kadın ve erkek eşitliğinin temin edilmesi, çocuk ölümlerinin en düşük seviyeye düşürülmesi, anne sağlığının iyileştirilmesi, HIV ve sıtma gibi hastalıklara karşı korunması, çevresel sürdürülebilirliğin yürütülmesi ve kalkınma için küresel bir eşgüdümün sağlanmasını oluşturmaktadır (Peşkircioğlu, 2016). BKH somut amaçlar belirleyip, söz konusu amaçlara ulaşma açısından gayretli olmanın yararlılığına dikkat çekmiştir. Bu bakımdan açlığın azaltılması, kızların okula gidebilmesi ve dünya kaynaklarının korunması konularında olumlu gelişmeler sağlanmıştır. Aynı zamanda, BKH'lerin ülkeler tarafından uygulanması ile çok sayıda insan aşırı yoksulluk koşullarından

kurtarılmış, insanlığın temel ihtiyaç maddelerine ulaşması konusuna öncelik sağlanmış, devletlerin karar alma süreçlerinde söz konusu hedefleri ön planda tutmalarına önem verilmiştir (Eşkinat, 2016). Devam eden süreçte, kalkınma hedeflerinin gözden geçirilmesi ve değerlendirilmesi maksadıyla 2005 yılında BM Zirvesi yeniden toplanmıştır. Cinsiyet eşitliği bağlamında, kız çocuklarının eğitime katılım oranlarının yükseltilmesi, kadınlar adına sahiplik hakkının tanınması, sağlık hizmetlerine ulaşmalarının gerçekleştirilmesi, iş dünyasında eşit olanakların sağlanması, hükümetin karar alma mekanizmalarında daha yüksek oranda bulunma olanağı bulmaları ve kadınların şiddetten korunması için doğrudan müdahalenin gerçekleştirilmesi gibi söz konusu yükümlülüklerin geliştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Yapılan zirve kapsamında aynı zamanda küresel, sosyal ve ekonomik kalkınma ile ilgili kararlar alınmıştır (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2023b).

Sürdürülebilir kalkınma adına BM öncülüğünde yapılan bir diğer önemli organizasyon ise 20-22 Haziran 2012 tarihleri arasında düzenlenen “BM Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı (Rio+20)’dir”. Konferansta, vatandaşların sürdürülebilir kalkınmanın merkezi konumunda bulunduğu, sürdürülebilir kalkınma adına; çevresel, ekonomik ve sosyal etkenlerin uyumunun sağlanmasının önemi ve toplumdaki tüm bireylerin sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde etkin rol almaları gerektiği konuları ele alınmıştır (Tıraş, 2012). Bu konudaki en güncel ve geniş kapsamlı toplantı ise 2015 yılında BM Genel Kurulu’nun kabul ettiği 2030 yılına kadar sürecek olan “Dünyamızı Dönüştürmek: 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi” dir. Bu Gündem kapsamında, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması açısından 17 temel hedef belirlenmiştir. Bu kapsamda, ülkelerin kalkınması ve gelişmesi için 2015 yılında süresi sona ermiş olan BKH’ler yerine SKA’lar ortaya atılmıştır (Gedik, 2020).

SKA’ların temelinde; fakirliği ve açlığı bitirmek, sağlıklı ve kaliteli hayat, vasıflı eğitim, toplumsal cinsiyet eşitliği, temiz su ve sanitasyon, ulaşılabilir ve temiz enerji, insana yakışır iş ve ekonomik büyüme, sanayi yenilikçilik ve altyapı, eşitsizliklerin azaltılması, sürdürülebilir şehirler ve topluluklar, sorumlu üretim ve tüketim, iklim eylemi, sudaki yaşam, barış, adalet ve güçlü kurumlar, karasal yaşam ve amaçlar için ortaklıklar yer almaktadır (United Nations, 2023). Söz konusu amaçlar, insan hakları bağlamında ele alındığında, kişilerin temel yiyecek maddelerine ve insana yakışır bir yaşama ulaşmaları açısından yoksulluğa ve açlığa son vermek, insanlığın en temel hakkı olan yaşam hakkını garanti altına almak için sağlıklı ve kaliteli yaşama yönelik hedefler önemlidir. Öte yandan, kişilerin potansiyellerine ulaşmaları ve eğitimdeki eşitsizliklerin sona erdirilmesi bakımından nitelikli eğitime gerek vardır. İnsan sağlığının korunması için ise temiz su ve sanitasyona yönelik stratejilerin gerçekleşmesi, günlük yaşantının idame edilmesi bakımından önemlidir. Dayanışma

haklarından biri olan çevre hakkının korunması bağlamında erişilebilir ve temiz enerji, iklim eyleminin, sudaki yaşamın korunması ve karasal yaşamın korunması da benzer önem derecelerine sahiptir (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023a).

İnsan haklarının temeli olan eşitlik ilkesi bakımından cinsiyet, yaş, engellilik, ırk, etnik köken, din, ekonomik faktörler gözetilmeden tüm insanların sosyal, ekonomik ve siyasal açıdan eşit şartlara sahip olmasına yönelik hedefler bulunmaktadır. Ayrıca, her türlü şiddetin önüne geçilmesi, adil yargılanmaların gerçekleşmesi adına güçlü kurumların oluşturulması bu bağlamda barış, adalet ve güçlü kuruluşların tesis edilmesi SKA'ların temel başlıkları arasında yer almaktadır (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023a).

Sürdürülebilir Kalkınma Kapsamında Cinsiyet Eşitliğinin Rolü

Cinsiyet eşitliği kadınların ve erkeklerin sosyal, kültürel ve ekonomik bakımdan tam bir eşitliğe ulaşmasını ifade etmektedir. Bu bakımdan cinsiyet eşitsizliği kadınların ve erkeklerin hak ve fırsatlardan eşit bir şekilde yararlanamaması olarak belirlemekle birlikte yapılan ayrımcılıkların daha çok kadınlara yönelik olduğu görülmektedir (Akkaş, 2019). Bu bağlamda, cinsiyet eşitliği ile amaçlanan hedefler arasında cinsiyet eşitliğini elde etmek ve tüm kadınlar ile kız çocuklarını yasal ve toplumsal açıdan güçlendirilmek önemli bir yer tutmaktadır. Bu kapsamda küresel düzeyde oluşturulan hedefler ise; cinsiyet bağlamında yapılan tüm ayrımcılıkların sona erdirilmesi, çocuk yaştaki evliliklerin durdurulması, kadınlara ve kız çocuklarına dönük şiddet türlerinin önlenmesi, kadınların ekonomik, sosyal ve siyasal hayata katılımlarını artırmak için fırsat eşitliğinin sağlamasıdır. Bu sayılan hedefler ile birlikte cinsiyet eşitliğini sağlamak ve hak kapsamında garanti altına alınması açısından yasal düzenlemelerin ve reformların yürürlüğe girmesi önemlidir (United Nations, 2023).

Cinsiyet eşitsizliğinin teorik arka planında söz konusu eşitsizliği tanımlayan modeller bulunmaktadır. Bu modellerde, iş dünyasındaki kadınlara yönelik cinsiyet eşitsizliği üzerinden tanımlamalar yapılmıştır. Bu konuda yapılan araştırmaların genel bulguları ise kadınların erkeklere göre daha az ücretle çalıştıkları ve mesleki kariyer açısından uzmanlık gerektirmeyen mesleklerde daha fazla çalıştıkları gözlemlenmiştir. İş dünyasındaki cinsiyet ayrımcılığının arka planını anlamak için oluşturulan teoriler ise “Neo Klasik” yaklaşım ve “Kurumcu” yaklaşımlardır. “Neo Klasik” yaklaşımın temelinde kadın çalışanların, erkek çalışanlara göre daha az ücret almalarından dolayı işverenlerine maliyetlerinin daha az olduğu, bu sebeple işverenlerin kadın çalışanları daha fazla istihdam edeceği ve bu durumda eşitsizliğin ortadan kalkacağı öngörülmektedir. Bu bağlamda, işverenlerin cinsiyet ayrımcılığına devam etmeleri, işgücü maliyetlerinin artmasına ve işverenlerin piyasadaki

rakipleri ile rekabet açısından sorunlara maruz kalmalarına yol açabilmektedir. “Neo Klasik” yaklaşım çerçevesinde ücret ve meslek ayrımcılığının devamlılık gösterdiğini açıklayan alt yaklaşımlar ise “Beşeri Sermaye” yaklaşımı, “İstatistiksel” yaklaşım, Becker’in “Duygusal Ayrımcılık Teorisi” ve “Aşırı Kalabalıklaşma Teorisi” olarak ifade edilmektedir (Palaz, 2003; Yalçın vd., 2017). “Beşerî Sermaye” yaklaşımı, kadınların daha cüzi ücret almasını ve daha düşük statülü işlerde çalışmasını, beşerî sermaye donanımıyla ilişkilendirmektedir. “İstatistiksel” yaklaşım, işverenlerin işteki performansları ve çalıştıkları süre konusunda bilgi ve belirsizlik olması durumunda cinsiyet ayrımcılığı temelli ücret eşitsizliği yapıldığına değinmektedir. Becker’in “Duygusal Ayrımcılık Teorisi”, işverenlerin duygu durumuna bağlı olarak önyargılı davranıp iş dünyasında cinsiyet ayrımı yaptıklarını belirtmektedir (Karakaş, 2018). “Aşırı Kalabalıklaşma Teorisi” ise yine işverenlerin önyargılı davranışlarından ötürü kadınların belli mesleklerde çalışmadıklarına, bundan dolayı kadınların düşük statülü işlerde istihdam edilmelerinde artış meydana geldiğini vurgulamaktadır (Palaz, 2003; Yalçın vd., 2017).

İş dünyasındaki cinsiyet ayrımcılığının arka planını ifade etmek için oluşturulan bir başka teori ise “Kurumcu” yaklaşımdır. Kurumcu yaklaşım temel olarak, iş dünyasındaki cinsiyet ayrımını kültürel bakımdan incelemektedir. Ayrıca, bu yaklaşım toplumsal rol ve kimlikler bağlamında değerlendirmelerde bulunmaktadır. Kurumcu yaklaşım çerçevesinde “İkili Rol” yaklaşımı, “İşgücü Piyasasının Bölünmesi” yaklaşımı, “Marksist” yaklaşım ve “Feminist” yaklaşım yer almaktadır. “İkili Rol” yaklaşımı, kadınların birincil görevinin ev ile ilgili işler olduğunu vurgulamaktadır. Bu yüzden, kadınlar kalan zamanlarda beceri gerektirmeyen, geçici ve düşük ücretli işlerde çalıştıklarından dolayı eşitsizliğe uğradıkları ifade edilmektedir. Özellikle bu yaklaşım, işgücü piyasasının bölünmesi ile birincil ve ikincil statülü işlerin ortaya çıkmasına ve kadınların daha az ücret ve daha düşük pozisyondaki işlerde çalıştıklarının üzerinde durmaktadır. “Marksist” yaklaşım ise kapitalist üretim sisteminin maliyetlerini daha çok azaltmak için yedek bir işgücüne ihtiyacı olduğunu, kadınların bu yedek işgücü olarak değerlendirildiğini belirtmektedir. “Kurumcu” yaklaşım çerçevesindeki son yaklaşım olan “Feminist” yaklaşımda ise sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel sistemin erkek hegemonyası kapsamında olduğu vurgulanmaktadır. Bu yaklaşımın temelinde, kadınların ikinci sınıf vatandaş statüsünde görülmeleri ve bu yüzden daha düşük statülü işlerde yoğunlaşmaları söz konusudur (Suğur, 2005; Yalçın vd., 2017). Tüm bu yaklaşımlar; toplumsal, ekonomik, kültürel pek çok sebepten ortaya çıkan ve kadın- erkek eşitsizliğini açıklamaya çalışan teorilerdir. Dolayısıyla, cinsiyet eşitsizliği pek çok alanda kendini göstermiş ve çeşitli sorunları da beraberinde getirmiştir. Sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı, bütünsel olarak pek çok soruna sistematik bir çözüm

önerisi sunmaktadır. Bu sebepten, cinsiyet eşitsizliği de sürdürülebilir kalkınma yaklaşımının çözmeye gayret ettiği sorun alanlarından birini oluşturmuştur.

Sürdürülebilir Kalkınmada Cinsiyet Eşitliğinin Önemi ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Sosyal, ekonomik ve kültürel bakımdan sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasında toplumsal cinsiyet eşitliğinin rolünün kaçınılmaz derecede önemli olduğu kimi çalışmalarda belirtilmektedir. Aşağıdaki Tablo 1’de söz konusu çalışmalara ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 1. Kalkınmanın Sağlanmasında Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Rolü ile İlgili Çalışmalar

Yazarlar	Çalışmanın Amaç ve Kapsamı	Öne Çıkan Bulgular
Görgün Baran (2016)	Çalışmada insan kaynaklarına, kalkınmanın gerçekleşmesinde insan unsurunun ve cinsiyet eşitsizliğinin önemine vurgu yapılmıştır. Cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesine yönelik kadının eğitim fırsatlarından yararlanmasına, istihdam ve işgücü katılımına yönelik önerilerde bulunulmuştur. Bu kapsamda 2012’de yayımlanan Dünya Kalkınma Raporu’ndaki cinsiyet eşitliği ve kalkınma arasındaki ilişki incelenmiştir.	Kalkınmanın sağlanması için toplumda kadının konumunun yükseltilmesi önerilmiştir. Bu kapsamda fırsat eşitliğinin öneminden bahsedilmiştir. Toplumsal cinsiyet konusunun üç boyutuna odaklanılmış ve kadınların eğitim, sağlık ve fiziksel olarak donanımlarının sağlanmasına değinilmiştir. İnsan hakları kapsamında sürdürülebilir kalkınmada cinsiyet eşitliği ile ilgili politikaların uygulamaya geçilmesi gerektiği vurgulanmıştır.
Murat (2017)	Çalışma, AB ve Türkiye örneği üzerinden iş dünyasındaki kadınları istihdam, işsizlik, çalışma şartları ve ücretler açısından değerlendirmiştir. Çalışmada, kadınlar ve kız çocuklarının hala ayrımcılık ve şiddete uğradıklarından söz edilmiştir. İş dünyasında, cinsiyete dayalı ayrımcılıkların önemli bir yer tuttuğu belirtip, kadınların işsizlik düzeylerinin erkeklere göre daha fazla olduğu vurgulanmıştır. Bu kapsamda, kalkınma adına “İnsana Yaraşır İş 2030 Gündemi”nde tüm kadınların fırsat eşitliğine sahip olması ve cinsiyet eşitliğini oluşturmaya dönük amaçlar belirtilmiştir.	Avrupa’nın çeşitli kesimlerinde cinsiyete dayalı işsizliğin finansal kriz olduğu ve ulusal piyasaları daralttığı belirtilmiş, öet yandan sosyal korumanın bilhassa annelik ve yaşlılık sigortası yardımlarından kaynaklandığı vurgulanmıştır. Eşitsizliğin giderilmesine yönelik hedeflerin Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)’nün “Çalışma Hayatında Kadın Yüzüncü Yıl Girişimi” ile paralel olarak ele alınması işaret edilmiştir. AB stratejik eylem planları ve Türkiye ulusal eylem planları ile kalkınma planlarında ILO Sözleşmeleri’nin ve tavsiye kararlarının öncülüğünde çalışmaların yapılması önerilmiştir.

Kavas (2018)	Bu çalışmada Türkiye ekseninde kadın erkek eşitliği il bazında ölçülüp değerlendirilmekte, toplumsal cinsiyet eşitliğine esas oluşturan sosyal politikaların üretim aşamasına değinilmektedir. Bu doğrultuda, ulusal ve uluslararası alanda toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik politikalar belirtilmiştir. Çalışmanın oluşturulmasında sağlık, eğitim, parlamentoda temsil oranları ve iş gücüne katılım oranları dikkate alınmıştır.	Türkiye'deki kadınların, ekonomik ve sosyal durumlarında yeterli düzeyde gelişmeler olmadığı belirtilmiştir. Ülke genelinde cinsiyet eşitliği ile ilgili daha iyi sonuçlar elde edebilmek için toplumsal cinsiyete duyarlı politikaların geliştirilmesi önerilmiştir. Cinsiyet eşitliğinin kadınların yalnızca çalışma hayatı, eğitim ve sağlık gibi alanlarda sayılarının artması olarak görülmemesi, aynı zamanda toplumsal yaşamda kadın-erkek eşitliğinin esas alındığı dönüşümlerin kalıcı hale getirilmesi vurgulanmıştır.
Tunç (2018)	Çalışmada, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin insani gelişmişlik düzeyi üzerinde ne yönde etkiye sahip olduğu araştırılmıştır. Çalışma kapsamında En Küçük Kareler (EKK) yöntemi ve doğrusal regresyon metotları kullanılmıştır. Çalışmada, feminist iktisat kuramı kapsamında toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin gelir ve insani kalkınma düzeylerini ne ölçüde etkilediği sorusuna cevap aranmaktadır.	Kadın ayrımcılığının artmasıyla doğru orantılı olarak insani kalkınma seviyesinin düşeceği vurgulanmıştır. İnsan sermayesi unsuru olarak kadın emeğinin kalkınma sürecini olumlu yönde etkilediği belirtilmiştir. Cinsiyet bazında yapılan ayrımcılıkların, kadınların işgücüne katılımlarını düşürmekle birlikte aynı zamanda cinsiyet eşitsizliğini arttırdığına değinilmiştir.
Erten (2019)	Çalışma, engelli bireylerin hak ve hukuklarının güçlendirilmesi, uygulamada ortaya çıkan engellerin sona erdirilmesi ve SKA kapsamında eşitliğin sağlanmasının önemine değinmiştir. Bu kapsamda, engelli bireylerin karşılaştıkları sorunların temel nedenleri hakkında bilgiler verilmektedir. Ayrıca, engelli haklarının kullanılması ile ilgili uygulamada sorunlar olduğu belirtilmiştir.	Engelli kadınların ve kızların uğradıkları eşitsizliklerin engellenmesi gerektiği belirtilmiştir. SKA çerçevesinde engelli bireylerin güçlendirilmesi ve bunların somut politikalarla desteklenmesi gerektiğine dikkat çekilmiştir. SKA kapsamında oluşturulan politikaların uygulamaya konulması sırasında gözetim ve denetleme sistemleri oluşturulması ve bu sistemlere engelli bireylerinde katılımlarının sağlanması gerektiği vurgulanmıştır.
Kalaycı (2019)	Çalışma, sosyal hizmet kapsamında cinsiyet eşitliği ve sürdürülebilir kalkınma arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Ülkelerin gelişmişlik düzeylerine bakılmaksızın toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin her ülkede farklı biçimlerde etkili olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, ülkelerin ulusal ve uluslararası alanda bu eşitsizliklerin giderilmesine yönelik çeşitli ortak girişimlerde buldukları vurgulanmıştır. Özellikle, sürdürülebilir kalkınma adına sosyal hizmet disiplininin önemine dikkat çekilmiştir. Toplumsal cinsiyet üzerinden kadın ve erkeğe bazı görevler yüklendiği ve bu bağlamda kişilerin cinsiyet eşitsizliğine maruz kaldıkları açıklanmıştır.	Çalışma kapsamında elde edilen bulgulara göre kadınlar, küresel işgücü piyasasının % 40'ını ve tarımsal iş gücü piyasasının % 43'ünü meydana getirmektedir. Kadınların yeteneklerinden tümüyle yararlanıldığı takdirde üretimde artış olacağı ve tüm bunların sürdürülebilir kalkınmayı olumlu yönde etkileyeceği belirtilmiştir. Sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik boyutuyla ilgili yapılacak çalışmaların, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sosyal boyutunda da çözümler üreteceğine işaret edilmiştir. Sürdürülebilir kalkınmanın amaçlarından biri olan cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesi için sosyal hizmetler bağlamında çalışan kişilerin, bütüncül ve sistemli bir şekilde çalışmalarının önemi vurgulanmıştır.

<p>Eren (2020)</p>	<p>Çalışmada, AB ülkelerindeki genç kadın işsizliği ile kalkınma arasındaki bağlantı ortaya konulmuştur. Kalkınma sürecinde genç kadınların istihdam edilme bakımından önemli bir konumda olduklarına değinilmiştir. Ayrıca, işçi alımındaki cinsiyet ayrımcılığının toplumsal eşitlik ve toplumsal yarar üzerinde olumsuz etkiye sahip olduğu belirtilmiştir. Çalışma kapsamında, AB ülkelerine ilişkin 1991-2018 yılları verileri esas alınarak panel veri analizi metodu kullanılmıştır.</p>	<p>Cinsiyet eşitsizliğine yönelik politikalarda genç kadın işsizliğinin hala büyük bir sorun olduğu belirtilmiştir. Cinsiyet eşitsizliği ve genç işsizliği sona erdirebilmek için yatırımların artırılmasının, yeni istihdam sahalarının oluşturulmasının, ekonomik büyümenin hız kazanmasının ve eğitimin daha vasıflı bir hale gelmesinin önemli olduğu vurgulanmıştır. Yoksulluk probleminin çözümlenmesi ve kalkınmanın gerçekleştirilmesi adına cinsiyet eşitliğinin sağlanmasının üzerinde durulmuştur.</p>
<p>Tokgöz Güneş ve Binboğa (2021)</p>	<p>Bu çalışmada, sürdürülebilir kalkınma amaçlarına erişmede toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile kadın yoksulluğu arasındaki bağlantı Türkiye çerçevesinde ortaya konulmuştur. Sürdürülebilir olmayan üretim ve tüketim modellerinin ekonomide, eşitsizlikler ve krizler yarattığı belirtilmiştir. Sürdürülebilir kalkınma adına BM tarafından oluşturulan 2030 yılı sürdürülebilir kalkınma amaçlarından olan, cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve yoksulluğun sona erdirilmesi ilkelerine değinilmiştir.</p>	<p>Türkiye'deki kadınların eğitime ulaşma, işgücüne katılma ve parlamentoda temsil edilme oranları bakımından yeterli seviyede olmadıklarına dikkat çekilmiştir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadın yoksulluğunun önlenmesi için yapılan çalışmaların ekonomi ve kamu politikalarındaki düzenlemelerle desteklenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi için kadın nüfusunun bilgi, emek ve yaratıcı gücünün değerlendirilmesinin önemli olduğu belirtilmiştir.</p>

Kaynak: Tablo'daki bilgiler yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 1'deki çalışmalarda genel itibariyle cinsiyet eşitliği ile sürdürülebilir kalkınmanın doğru orantılı olduğuna değinilmiştir. Toplumsal eşitliğin sağlanması ile birlikte sürdürülebilir kalkınma nezdinde sosyal, kültürel ve ekonomik olarak gelişimin daha olumlu düzeyde seyir edeceği vurgulanmıştır. Bu bağlamda sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesine yönelik eğitimde, iş dünyasında ve temsil edilme de cinsiyet eşitliğinin sağlanmasının önemi belirtilmiştir.

TÜRKİYE'DE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMADA CİNSİYET EŞİTLİĞİ: İSTATİSTİKİ VERİLER VE YORUMLAR

Türkiye'de Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanmasına Yönelik Girişimler ve Yasal Mevzuat

SKA'lar kapsamında cinsiyet eşitliğinin sağlanması, ülkelerin kalkınmalarını olumlu yönde etkilemektedir. Özellikle kadınların sosyal, kültürel ve ekonomik yönden eşit koşullara erişebilmeleri, karar alma sistemlerine katılımlarının artırılması ve kadına yönelik şiddete son verilmesi önemli sorun alanları olarak ortaya çıkmıştır.

Türkiye’de cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik son dönemlerde pek çok girişimler yapılmaktadır. Özellikle, Türkiye’de kadınların ekonomik ve sosyal yaşamda yasal ve toplumsal haklara sahip olmaları ve bu kapsamda cinsiyet eşitliğini gözeten bütçe hazırlık çalışmalarının yapılmasına yönelik politikaların uygulanması ve bu girişimlerin desteklenmesi beklenmektedir (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023c). Kadınların toplumsal statülerinin güçlendirilmesi kapsamında; kadınların ekonomik ve sosyal yaşamda güçlenmelerine yönelik araştırmalar yapılması, projeler oluşturulması ve eğitim verilmesi gibi pek çok girişimler yapılmaktadır. Bu girişimler içerisinde kadınların siyasete etkin olarak katılmalarının sağlanması için projeler yürütülmüştür. Kadınların ekonomik durumlarını güçlendirmek adına kadın girişimcilere iş geliştirme aşamasında danışmanlık ve rehberlik hizmetleri sunulması adına çalışmalar yapılmıştır. Bununla birlikte, kadınların ekonomik hayata aktif katılımlarının artırılması ve bununla ilgili illerdeki farklı iş gücü ihtiyaçları dikkate alınarak eğitim, staj, iş başı eğitimi uygulamalarında kadınların sürekli ve işlevsel olarak istihdam edilmelerine yönelik projeler gerçekleştirilmektedir (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023b).

Cinsiyet eşitliği bağlamında önemli konulardan biri de kadınların iş dünyasında ayrımcılığa maruz kalmalarıdır. Bu konuda Türkiye özelinde ve kalkınma planları çerçevesinde kadınların kamu alanlarında ve özel sektörde idare ve karar mekanizmalarında kendilerine daha fazla yer bulmaları için farkındalık artırıcı, yönlendirici, motive edici çalışmalar yapılmaktadır. Aynı zamanda, kırsal kesimdeki kadınların girişimciliğini artırmaya yönelik çalışmalar yürütülmektedir. İş dünyasındaki değişen ihtiyaçlar kapsamında yeni gelişen meslek sektörleri dikkate alınarak kız çocuklarının fen, teknoloji, mühendislik, matematik alanlarındaki iş sektörlerine teşvik edilmesi yönünde faaliyetler bulunmaktadır. Eğitimde eşitliğin sağlanması adına kız çocuklarının eğitimin bütün aşamalarına tam erişim ve etkin katılımlarının sağlanmasına yönelik projeler yürütülmektedir. Bu projelerin yürütülmesi sonucunda kız çocuklarının eğitimin tüm aşamalarında kayıt, devam ve bitirme oranlarının artırılmasına yönelik hedefler bulunmaktadır. Bu çalışmalar arasında “Haydi Kızlar Okula” projesi önemli bir yer tutmaktadır (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023b).

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi adına, “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması” sonuçlarıyla bağlantılı politika oluşturulması ve “Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri” nin sayılarının ve kalitelerinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmıştır. Şiddete maruz kalan kadınların ve çocuklarının güvenli bir barınma alanına ulaşmasını sağlamak adına kadın konuk evlerinin oranı ve işlevselliği artırılmakta, bu kurumlardan yararlanan değişik ihtiyaç gruplarına

etkili hizmet vermek açısından ihtisaslaşma çalışmaları yapılmaktadır (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023c). Kadına dönük şiddetin ve ayrımcılığın sona erdirilmesinin önemli bir adımı da çocukluk döneminden itibaren yapılması planlanan örgün ve yaygın eğitimin gerekliliğidir. Bu kapsamda, Türkiye’de Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı aile ve toplumsal bilinç düzeyini artıran projelere imza atmışlardır. Hedeflerden biri olan erken yaşta ve zorla evlendirmeyi engellemeye yönelik düzenlemeler Türk Medeni Kanunu çerçevesinde ele alınmıştır. Bu bağlamda, zorunlu eğitim süresinin yükseltilmesi erken ve zorla evlilikleri sona erdirmek için önemli bir adım oluşturmuştur (T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2023b).

Türkiye’de kadın sağlığına yönelik girişimler ele alındığında ise sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi ve bu konuda bilinçlendirici çalışmaların ön planda olduğu görülmektedir. Özellikle, kadınlarda sağlık okuryazarlığının geliştirilmesi amacıyla bilinçlendirici farkındalık çalışmalarının gerçekleştirilmesi öngörülmüştür. Tüm bu projelerin yürütülmesinde medya ve türevi platformlardaki farkındalık artırıcı çalışmalar önemli bir yer tutmaktadır. Medyada, kadın temsilini iyileştirmek ve kadınların medya okuryazarlığının artırılması için çalışmalar yapılması öngörülmektedir. Bu bağlamda, medyada kadın temsilinin iyileştirilmesi açısından olumlu bulunan haber, reklam, dizi, film ve çocuk programlarına ödüller verilmesi ve projeler yapılması öngörülmekte, bu konuda Cumhurbaşkanlığı bünyesinde de girişimler yapılmaktadır (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023b).

Türkiye’de cinsiyet eşitliğinin yasal mevzuat açısından korunmasında; Anayasa başta olmak üzere Türk Ceza Kanunu, Türk Medeni Kanunu ve İş Kanunu’nun ilgili hükümleri uygulanmaktadır. Cinsiyet eşitliğini sağlamada oluşturulan yasal mevzuatlar; evlilik ve aile hayatı, iş hayatı, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve kadının güçlendirilmesi başlıkları altında ele alınmıştır. 2002 yılında güncellenerek yürürlüğe giren Türk Medeni Kanunu, kadınlar ve kız çocukları nezdinde yapılan ayrımcılıkları engellemede önemli bir görevi yerine getirmektedir. Bu Kanun, kadın ve erkek eşitliğine önem veren ve cinsiyet ayrımcılığını engelleyici bir tutumu esas almaktadır. Kanun kapsamında ele alınan diğer önemli noktada aile ’de babanın konumunda değişiklik yapılarak, evlilik birliğini eşlerin beraber yönetmesi gerektiğine vurgu yapılmasıdır (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023c).

2003 yılında güncellenerek yürürlüğe giren İş Kanunu ise iş dünyasındaki eşitsizliklerin giderilmesi hususunda kadının konumunda önemli değişiklikler meydana getirmiştir. Bu kanun ile birlikte, cinsiyet ve hamilelik gibi sebeplerden dolayı iş sözleşmelerinin sona erdirilemeyeceği ve cinsiyet farkından dolayı eşit değerdeki işe daha az ücret ödenemeyeceği gibi iş dünyasındaki cinsiyet eşitsizliğini engellemeye yönelik hükümler getirilmiştir (T.C. Cumhurbaşkanlığı

Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023c).

Türkiye’de kadına yönelik her türlü şiddetin önlenmesine ilişkin yasal mevzuat ise 2012 yılında yürürlüğe giren 6284 sayılı “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” dur. Bu bağlamdaki diğer önemli mevzuatlar ise “Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkındaki Yönetmelik” ve “Kadın Konuk Evlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkındaki Yönetmelik”lerdir. Kadın sağlığına yönelik düzenlemelere öncelikle Anayasa’da olmak üzere kanun ve yönetmeliklerde de yer verilmiş ve bu konuda yapılan ihlallere yönelik cezai hükümler oluşturulmuştur. Türkiye’nin de imzaladığı İnsan Hakları Evrensel Bildirisi kapsamında, üreme sağlığı hakkında ilişkili olarak kişilerin çocuk sahibi olmaları kendi kararlarına bırakılmıştır. Öte yandan, kadınların ekonomik kaynaklara ulaşması, toprak ve diğer mülk türlerini edinmelerine ilişkin haklar Türk Medeni Kanunu çerçevesinde koruma altına alınmıştır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Türkiye’de cinsiyet eşitliği mevzuat ve kuramsal çerçeve kapsamında korunma altına alınmıştır. Cinsiyet eşitliğinin yasal olarak korunma altına alınması ile birlikte bu konuda etkin olan kurumlar arası eşgüdümün sağlanması da uygulamada etkinlik açısından önemlidir. Özellikle cinsiyet eşitliği konusunda kurumsal açıdan eşgüdümün sağlanmasında Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı önemli bir görevi yerin getirmektedir (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023c).

Türkiye örneğinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında yasal mevzuata yönelik önemli gelişmeler yaşandığı yukarıda sıralanmıştır. Öte yandan, Türkiye’nin cinsiyet eşitliği verilerinde istenilen düzeyde sonuçlar elde edilemediği ve bu bağlamda uygulamada konu ile ilgili sorunların yaşandığı aşığıda detaylı bir biçimde ele alınıp değerlendirilmektedir.

Cinsiyet Eşitliği ile İlgili Verilerin İncelenmesi ve Değerlendirilmesi

İstatistiksel açıdan Türkiye’nin cinsiyet eşitliği ile ilgili verileri, AB ortalaması altında kalmaktadır. Bu kapsamda, TÜİK’in “İstatistiklerle Kadın” verilerine göre eğitim açısından 2008 senesinde üniversiteyi tamamlayan 25 ve daha yüksek yaştaki kadınların oranı %7,6 iken erkeklerin oranı ise %12,1’dir. Bu oran 2021 senesinde kadınlarda %20,9’a erkeklerde ise %25,1’e yükselmiştir. Veriler ele alındığında üniversite bitirme açısından kadınlar nezdinde artış olmuştur. Bununla birlikte, kadınların hala erkeklerden üniversite mezuniyet oranı bakımından düşük oranda olduğu belirtilmektedir. Kadınların eğitim kademelerini tamamlaması ile doğru orantılı olarak iş dünyasına katılım oranları da yükselmektedir. Hanehalkı iş gücü araştırması verilerine göre okuryazar olmayan kadınların %12,8’si ilköğretim mezunlarının %25,3’ü lise

mezunlarının 32,5'i mesleki ve teknik lise mezunlarının %38,5'i yükseköğretim mezunlarının ise 67,6'sının iş dünyasına katıldıkları görülmektedir. Veriler doğrultusunda eğitimin iş dünyasına katılım açısından önemi anlaşılmaktadır. Cinsiyet eşitliği bağlamında eğitimde fırsat eşitliği ve işgücüne katılma açısından ele alındığında ise kadın oranlarının erkek oranlarından daha düşük seviyede olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, yukarıda belirttiğimiz gibi kadın üniversite mezunlarının 67,6 oranında iş dünyasına katılmasına karşılık erkek üniversite mezunlarının ise %84,6' özel sektörde istihdam edilmektedir (TÜİK, 2023). Türkiye örneği üzerinden kadınların ve kız çocuklarının eğitime katılım oranlarının yapılan çalışma sonuçlarının da belirttiği üzere yeterli oranda olmadığı anlaşılmaktadır.

Türkiye'de kadınların ve kız çocuklarının eğitime katılma oranlarının düşük olmasının arka planında birtakım kültürel ve ekonomik nedenler bulunmaktadır. Kültürel etkenler ele alındığında kadınların birincil sorumluluğunun ev işleri olduğu, bu açıdan eğitim alıp iş gücüne katılmalarının gereksiz olduğu ile ilgili toplumsal tabandan gelen muhafazakâr bir düşünce eğilimi bulunmaktadır. Bu düşünce eğiliminin sona erdirilmesi adına yapılan çalışma ve programlarının artırılması ve nitelik yönünden güçlendirilmesi gerekmektedir.

Ekonomik faktörler ele alındığında ise kız çocuklarının yoksulluk sebebi ile okula gidememeleri önemli bir etkidir. Yoksulluk sebebi ile okula gidememenin önüne geçilmesi için düşük gelirli ailelere ve kız çocuklarına maddi destek sunulması ve burs alabilme imkânı sağlanması gereklidir. Bu konudaki diğer önemli unsurlar ise ilköğretime başlama aşamasında yapılan geç kayıtlar, mezun olmadan okuldan ayrılmalar ve kırsal bölgelerde eğitime erişim açısından yaşanan sorunlardır.

Cinsiyet eşitliği bağlamında incelendiğinde ise kız çocuklarının okulu bırakma oranlarının, erkek çocuklara göre daha fazla olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda oluşan problemlerin önüne geçmek için kız çocuklarının eğitim oranı açısından düşük olduğu yerlerdeki denetimlerin sıkı tutulması ve ailelerin bu konuda bilgilendirilmesi adına yapılan çalışmaların işlevselliği artırılmalıdır (Özaydınlık, 2014). TÜİK'in "cinsiyete göre 25 ve daha yukarı yaştaki nüfusta en az ilkokul mezunu olanların oranı" verileri incelendiğinde 2008 senesinde ilkokulu tamamlayan kadınların oranı %72,6 erkeklerin ise %89,8 iken bu oran 2021 senesinde kadınlarda %87,3 erkeklerde ise %97,1'e yükselmiştir (TÜİK, 2023). Veriler doğrultusunda, ilkokulu tamamlama açısından kadınlar nezdinde artış olmuştur. Bununla birlikte, cinsiyet eşitliği bağlamında incelendiğinde kadın ilkokul bitirme oranı, erkek ilkokul bitirme oranından düşük olarak belirtilmektedir.

İstihdam verileri incelendiğinde "Hanehalkı İşgücü Araştırması" sonuçları doğrultusunda 2021 yılında 15 ve daha yukarı yaştaki istihdam edilenlerin

%45,2 oranında olduğu görülmektedir. Bu oran kadınlarda %28 erkeklerde ise %62,8 oranında seyir etmektedir. Kadın istihdam oranları şehirlere göre ele alındığında en yüksek istihdam, %36,8 ile Trabzon, Ordu, Giresun, Rize ve Artvin, Gümüşhane şehirlerinde görülmektedir. En düşük kadın istihdamları ise %14,5 ile Mardin, Batman, Şırnak ve Siirt şehirleridir (TÜİK, 2023). İstihdam ile ilgili veriler genel olarak değerlendirildiğinde, Türkiye’de iş gücü açısından kadın istihdamı düşük seyretmektedir. AB bağlamında incelendiğinde ise 2021 verilerine göre çalışma çağındaki erkeklerin oranı %78,5 iken kadın istihdam oranı ise %67,7’dir. Dolayısıyla erkek ile kadın arasında 10,8’lik puanlık farkı bulunmaktadır (Eurostat, 2023). Veriler doğrultusunda Türkiye’de kadın istihdamının Avrupa’ya oranla düşük olduğu anlaşılmaktadır. Türkiye özelinde kadın istihdamının düşük olmasına neden olan bir takım kültürel, yönetsel ve ekonomik engeller bulunmaktadır. Kültürel nedenlerin arka planında kadının çalışma hayatında bulunmasına karşı önyargılı tutumlar göze çarpmaktadır. Bir diğer kültürel neden ise ev işleri ve çocuk bakımının kadının sorumluluğu olarak görülmesidir (Korkmaz ve Korkut, 2012). Bunun sonucunda ev ve iş hayatını birlikte yürütmekte zorlanan kadınlar çalışma konusunda problemler yaşamaktadır.

Yönetsel açıdan ele alındığında ise işverenlerin kadınlara yönelik tutumları engel oluşturmaktadır. İşverenlerin önyargılarından ötürü kadın işçi çalıştırmaması kadın istihdamını düşürmektedir. Ekonomik engellere bakıldığında ise kadın işçilere, erkek işçilere göre daha az ücret ödenmesi önemli bir eşitsizlik olarak göze çarpmaktadır. Cinsiyet bağlamında yapılan ücret eşitsizlikleri ile ilgili 2018 verilerinde, istihdam edilen erkeklerin kadınlara göre işverenlerinden %10 daha fazla ücret kazandıkları belirtilmektedir (Sustainable Development Report, 2022). Bir diğer ekonomik engel ise kırsal bölgelerden kentlere yapılan göçlerdir. Bu bağlamda, kadınlar göç edilen yerin çalışma koşullarına adapte olmakta zorunluk yaşayabilmektedir. Sonuç itibariyle kadınlar, göç kaynaklı istihdam sorunu yaşamaktadır (Korkmaz ve Korkut, 2012). Her ne kadar yasalarla korunma altına alınsa ve bu konuda çalışmalar yürütülse de kültürel, yönetsel ve ekonomik yönden desteklenmedikçe iş dünyasındaki kadın istihdamının yeterli seviyeye ulaşması mümkün görünmemektedir.

Türkiye’nin cinsiyet eşitliği ile ilgili verileri genel itibariyle değerlendirildiğinde, geçmişten bugünü iş dünyasında kadınların istihdamına yönelik olumlu gelişmeler yaşandığı, kadınların eğitim düzeylerinin geçmiş yıllara oranla arttığı gözlemlenmiştir. Bu olumlu gelişmelerin arka planında, kadınların eğitim düzeylerinin artmasına bağlı olarak istihdam edilme seviyelerinde de aynı yönde artış olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, söz konusu olumlu gelişmeler yaşanmasına rağmen, kadınların sektördeki istihdamı

AB ülkelerinin çok gerisindedir. Dolayısıyla, cinsiyet eşitliği bağlamında ele alındığında eğitim ve istihdam konusunda eşitsizliklerin halen mevcut olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda, TÜİK' in 2021 yılındaki “Cinsiyete Göre Seçilmiş Göstergeler” verileri Tablo 2’de belirtilmiştir.

Tablo 2. Türkiye’de Cinsiyete Göre Seçilmiş Göstergeler (2021)

Göstergeler	Erkek (%)	Kadın (%)	Toplam (%)
Okuryazar olmayan nüfus oranı (25 + yaş)	1,0	6,1	3,5
Yükseköğretim mezunu nüfus oranı (25 + yaş)	25,1	20,9	23,0
İstihdam oranı (15 + yaş)	62,8	28,0	45,2
İşgücüne katılma oranı (15 + yaş)	70,3	32,8	51,4
İşsizlik oranı (15 + yaş)	10,7	14,7	12,0

Kaynak: TÜİK (2021).

Cinsiyet eşitliği kapsamında, ele alınması gereken bir konu da kamu görevlilerinin cinsiyet bağlamında dağılımıdır. Bu doğrultuda, küresel düzeydeki kamu yöneticilerinin cinsiyet bağlamındaki dağılımını incelemekte fayda vardır. BM Kalkınma Programı çerçevesinde hazırlanan “Kamu Yönetiminde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği” isimli raporun verilerinde, kamu sektöründe çalışan kadınların oranı %46 olarak belirtilmektedir. Bununla birlikte, daha az gelişmiş ülkelerde bu oran ortalama olarak %23 olarak belirtilmiştir (Çigeroğlu Öztepe, 2023). Verilere göre dünya genelinde kadınların kamu görevleri açısından yöneticilik pozisyonlarında yeterince yer alamadığı anlaşılmaktadır. Kamu görevi kapsamında, kadınların ulusal parlamentolardaki oranı %26 yerel yönetimlerde bulunma oranı %36,3 ve yönetici pozisyonlarındaki temsil oranları %28,2 olarak belirtilmektedir (UNDP, 2021). Türkiye örneğinde kamu görevlilerinin cinsiyet bağlamında dağılımı ise TÜİK 2022 verilerine göre kadınların TBMM’de bulunma oranı %17,23 büyükelçilik oranı %27,2 yöneticilik pozisyonunda bulunma oranı 20,7 ve yükseköğretim kapsamında profesör olarak görev yapma oranı %20,7 olarak belirtilmiştir (TÜİK, 2023). Veriler ışığında Türkiye’de kadınların kamu görevi kapsamında yöneticilik pozisyonunda bulunma oranının dünya ortalamasından düşük olduğu görülmektedir.

Türkiye’de yöneticilik açısından kadın oranlarının düşük olmasının nedenleri arasında, “cam tavan”, “kraliçe arı sendromu” ve “cam asansör” teorileri üzerinden açıklamalar yapılmıştır (Leblebici ve Karcıoğlu, 2014; Durmaz, 2016; Özkan, 2020). Cam tavan teorisi, kadınların iş yaşamlarında karşılaştıkları problemlerin belirsizliğini ifade etmektedir. Bu teori, kadınların yöneticilik pozisyonlara gelememelerini erkeklerin önyargılı tutumlarına bağlamaktadır. Kadınların liderlik vasfı olmadığına yönelik tutumlar ve kadınların erkekler üzerinde yönetici pozisyonunda bulunamayacağı üzerine

oluşmuş değer ve davranışlar cam tavan sendromunun oluşumu açısından önemli etkenlerdir (Leblebici ve Karcıoğlu, 2014). Kraliçe arı sendromu teorisi, kadınların iş dünyasında yaşadıkları sorunları, kadın yöneticilerin diğer kadın çalışanlara karşı davranış ve tutumlarına bağlamaktadır. Bu bağlamda kadın yöneticilerin yüksek pozisyonlarda sadece kendilerinin bulunmak istediğini, diğer kadın çalışanların aynı pozisyona gelmelerini istemedikleri ve buna engel olduklarını ifade etmektedir. Dolayısıyla, bu teori kadınlar arasında iç çekişme yaşandığı üzerinden değerlendirmeler yapmaktadır (Özkan, 2020). Cam asansör teorisi ise iş dünyasında erkek çalışanların hâkim olduğu sektörlerde kadınların yaşadıkları üzerinde durmaktadır. Bu bağlamda, kadınların erkek egemenliğinde bulunan mesleklerde sorunlar yaşadıkları vurgulanmakta, kadınların hâkim oldukları mesleklerde çalışan erkeklerin pozisyon olarak yükselme konusunda daha fazla imkanlara sahip oldukları belirtilmektedir (Durmaz, 2016).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünya nüfusunun önemli kısmını oluşturan kadınlar, üretim ve tüketim açısından sürdürülebilir kalkınmaya doğrudan etki etmektedir. Özellikle kadınların ayrımcılığa maruz kalmadan yeteneklerine ve potansiyellerine göre istihdam edilmesi, küresel ve ulusal boyutta SKA'ların sağlanmasına katkı sunmaktadır. Özellikle, sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesinde toplumsal, kurumsal ve yasal düzeyde cinsiyet eşitliğinin sağlanmasının önemi büyüktür. Ayrıca toplumsal cinsiyet eşitliği hem insan haklarının sağlanması hem de sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşılması bakımından önemli bir olgudur.

Küresel anlamda toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması amacıyla yapılan çalışmalarda kalkınma konusu ve insani eşitliğe yönelik söylemler yaygınlık kazanmıştır. Cinsiyet eşitliği bağlamında ayrımcılıklara son verilmesi ve kadınların politik, ekonomik, sosyal, kültürel ve medeni alanlarda güçlendirilmesine yönelik pek çok değerlendirmeler yapılmıştır. Bu çalışmada, sürdürülebilir kalkınmanın tesis edilmesinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin ne gibi etkiye sahip olduğu Türkiye örneği üzerinden araştırılmıştır. Türkiye'nin toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili güncel verileri değerlendirilmiştir. Bu çalışmada öne çıkan bulgular, Türkiye'de eğitim, istihdam ve kamu konularında geçmiş dönemlere göre ilerlemelerin olduğu yönündedir. Öte yandan, güncel veriler ve literatürdeki uygulamaya yönelik değerlendirmeler kadın ve erkek arasındaki eşitsizliklerin devam etmekte olduğunu ortaya koymuştur. Türkiye'nin cinsiyet eşitliği konusundaki güncel veriler ele alındığında, kadın ve kız çocuklarına yönelik ayrımcılıkların çeşitli sorunlara yol açtığı görülmektedir. Bu sorun alanları; eğitim, istihdam ve kamu alanlarında belirginleşmektedir. Söz konusu eşitsizlikler genel olarak eğitim konusunda,

kız çocuklarının yeterli düzeyde eğitime katılamaması; istihdam alanında, kadınların yeterli oranda iş yaşamına dâhil olamaması olarak ortaya çıkmıştır. Kamu yöneticiliği konusunda ise kadınların liyakat ve yeteneklerinin göz ardı edilmesi, kariyer mesleklerinde istihdam edilmeye zorluklar yaşamaları gibi sorunların ön planda olduğu belirtilmiştir.

Türkiye çerçevesinde cinsiyet eşitliğinin tesis edilebilmesi için eğitim yoluyla kültürel açıdan birtakım çalışmalar yapılmalıdır. Bu doğrultuda kız çocuklarının aileleri; kız çocuklarının okula gitmesinin yanlış bir şey olmadığı ve bu çocukların erken yaşta evlendirilmesi yerine okula gönderilmesi gerektiği üzerine bilinçlendirilmeye yönelik doğrudan iletişim kurularak eğitim seminerleri verilebilir. Aileler açısından bir diğer önemli konuda ailelerin önyargılarının ortadan kaldırılmasıdır. Bu doğrultuda, eğitim gören kız çocuklarının hem gerçek hem de mecazi anlamda yoldan çıkacağı tarzında olumsuz genellemelere son vermek önemlidir. Bu gibi önyargılarla mücadele etmenin en etkili yollarından birisi ise olumlu örneklerin ailelerle (Tunç, 2009) paylaşılmasıdır. Bununla birlikte, kız çocuklarının eğitim oranı açısından düşük olduğu yerlerdeki denetimler sıkı tutulmalı ve ailelerin bu konuda bilinçlendirilmesi adına yapılan çalışmaların işlevselliği artırılmalıdır. Bu çalışmalar başta devlet olmak üzere sivil toplum örgütleri tarafından desteklenerek eğitim faaliyetleri şeklinde gerçekleştirilebilir. Öte yandan, kız çocuklarının eğitim görme oranlarının yükseltilmesi açısından kültürel faktörlerle birlikte ekonomik faktörlerde önemli bir yer tutmaktadır. Ekonomik faktörler incelendiğinde ise kız çocuklarının eğitim ve öğretim faaliyetlerine katılamama nedenleri arasında özellikle kırsal kesimdeki ekonomik yoksulluğun ön planda olduğu bilinmektedir. Özellikle ekonomik yoksulluk nedeni ile okula gidememenin önlenmesi için düşük gelirli ailelere ve kız çocuklarına maddi destek ve burs alabilme imkânı sağlanmasının önemi büyüktür (Özaydınlık, 2014).

Türkiye kapsamında, kadınların kamu ve özel sektörde yaşadıkları sorunlara karşı sosyal yapının güçlendirilmesi ve ekonomik önlemlerin alınması bu sorunların önüne geçilebilmesi adına yararlı olacaktır. Aynı zamanda, eğitim ile doğru orantılı olarak gelişme gösteren kadın istihdamı açısından, kız çocuklarının eğitim seviyelerinin yükseltilmesi ve bu konudaki politikaların artırılması önem taşımaktadır. Özellikle, toplumsal cinsiyet kimliğinin sonucu olarak; çocuk, yaşlı bakımı ve ev işlerine yönelik görev ve sorumlulukların kadına yüklenmesi hususunda eşitlikçi ve paylaşımcı bir yaklaşım oluşturulmadığı sürece işgücü piyasasında cinsiyet eşitliğinin sağlanması mümkün görünmemektedir. Bu nedenlerden ötürü kadınların işgücüne katılımı açısından, okul öncesi eğitim kurumlarının ve bakım evlerinin sayıları yükseltilmelidir. Bununla birlikte, uluslararası alanda imzalanan cinsiyet

eşitliğinin sağlanmasına yönelik maddelerin, uygulamada yararlı olabilmesi için kamusal alanda yasal mevzuatın geliştirilmesi, sivil toplum örgütleri ve diğer paydaşlarında bu minvalde destekleyici faaliyetlerde bulunmalarında fayda vardır.

Cinsiyet eşitsizliği ile ilgili bir diğer sorun alanı da istihdam konusudur. Türkiye'nin istihdam alanında cinsiyet eşitliğini sağlaması her ne kadar yasalar ile koruma altına alınmış olsa da halen eşitsizliklerin devam ettiği görülmektedir. Bu eşitsizliklerin sona erdirilmesinde kadının çalışma hayatındaki yerine ilişkin önyargılı tutumların önüne geçilmesi ve bu konuda toplumu bilinçlendirici çalışmalar yürütülmesi önerilir.

Kadınların çalışma hayatında karşılaştıkları zorlu durumlardan biri de iş hayatını ve ev işlerini bir arada yürütmek zorunda kalmalarıdır. Bu doğrultuda kadınlara çocukları ile ilgili önemli konularda, iş hayatında pozitif ayrımcılık tanınması kadınların bu ikilemden kurtulmasına olanak sağlayacaktır. İstihdam açısından eşitsizliğin görüldüğü diğer bir nokta da ücret farklarıdır. Her ne kadar yasalar yolu ile ücret eşitsizliği azaltılmışsa da halen mevcut uygulamalar bulunmaktadır. Ücret eşitsizliğini engellemeye yönelik yasal denetimlerin sıklaştırılması önemli bir adım olarak görülebilir. Özellikle istihdam konusunda eşitliğin sağlanmasına yönelik kadınlarında üzerine birtakım gereklilikler düşmektedir. Bu doğrultuda kadınlar seçim yapmak durumunda olduklarında, toplum tarafından oluşturulan önyargılardan bağımsız biçimde kendi fikirleri ve inançları doğrultusunda hareket etmeleri elzemdir. Ayrıca, yönetici olarak görev aldıklarında, diğer kadın çalışanlarını bu konularda desteklemeleri ve yardımcı olmaları istihdam açısından cinsiyet eşitsizliğinin azalmasına katkı sunabilir.

Sonuç olarak, toplumsal cinsiyet eşitliğinin tesis edilmesi, kişilerin kabiliyetlerini geliştirip uygulayabilecekleri toplumsal zeminin oluşturulabilmesi ile ilişkilidir. Böyle bir zeminin oluşabilmesi için ön kabullerin ve engellerin aşılması ve de bahsedilen uygulamadaki hâbis sorunlara karşı mücadele edilmesi önerilir. Türkiye'de yasalar ve yapılan çalışmalar kapsamında kadınlar nezdinde geçmiş dönemlere göre birtakım iyileşmeler meydana gelmiştir. Fakat cinsiyet eşitliği bağlamında değerlendirildiğinde, kadın ve erkek arasındaki eşitsizlikler halen devam etmektedir. Şüphesiz SKA'ların yerine getirilmesi bu sorunların çözüme ulaşmasına katkı sunacaktır. Bununla birlikte söz konusu eşitsizliklerin sona erdirilmesi adına bu konuda daha fazla akademik çalışmaların yapılması, raporların oluşturulması ve ortaya konan eksikliklerin giderilmesine yönelik olumlu kanaatin toplumun tüm kesimi tarafından benimsenmesi gereklidir. Özellikle kamu sektörü, özel sektör, sivil toplum, medya ve tüm kamuoyunun toplumsal cinsiyet eşitsizliğini giderici tüm unsurları desteklemelerinde fayda vardır.

KAYNAKÇA

- Akkaş, İ. (2019). Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Kavramları Çerçevesinde Ortaya Çıkan Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı. *Ekev Akademi Dergisi*, 23(77), 97-118.
- Akyıldız, F. (2011). Binyıl Kalkınma Hedefleri, İnsan Hakları ve Demokrasi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 39-60.
- Bal, M. D. (2014). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine Genel Bakış. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 1(1), 15-28.
- Basiago, A. D. (1999). Economic, Social and Environmental Sustainability in Development Theory and Urban Planning Practice. *The Environmentalist*, 19(2), 145-161.
- Bozdoğan, R. (2005). Sürdürülebilir Gelişme Düşüncesinin Tarihsel Arka Planı. *Journal of Social Policy Conferences*, 50, 1011-1028.
- Çiğeroğlu Öztepe, M. (2023). Kamu Yönetiminde Kadın: Toplumsal Cinsiyet Temelli Bir Değerlendirme. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24(1), 203-223.
- Durmaz, Ş. (2016). İşgücü Piyasasında Kadınlar ve Karşılaştıkları Engeller. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(3) 37-60.
- Eren, M. V. (2020). Cinsiyet Eşit(siz)liğinde Genç Kadın İşsizliği ile Kalkınma Arasındaki İlişki: Avrupa Birliği Ülkeleri Üzerine Ekonometrik Bir Analiz. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 15(59), 598-614.
- Erten Ş. (2019). 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi ve Engelliler: Güçlendirme Kavramı Çerçevesinde Bir Değerlendirme. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 22(2), 890-902.
- Eşkinat, R. (2016). Binyıl Kalkınma Hedeflerinden Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine. *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(3) 267-282.
- Eurostat (2023). *Gender statistics- Statistics Explained – European Commission*. https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Gender_tatstics#:~:text=The%20EU%00employment%20rate%20for,%25%20b%201%208%20percentage20points,adresinden%2020%20Mayıs%202023%20tarihinde%20alınmıştır.
- Gedik, Y. (2020). Sosyal, Ekonomik ve Çevresel Boyutlarla Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilir Kalkınma. *Uluslararası Ekonomi Siyaset İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 3(3), 196-215.
- Gladwin, T. N., Kennelly, J. J., ve Krause, T. S. (1995). Shifting Paradigms for Sustainable Development: Implications for Management Theory and Research. *Academy of Management Review*, 20(4), 874-907.
- Görgün Baran, A. (2016) Kalkınmada Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Neden Önemlidir?. (Ed.) A. Tüzer ve A. Aslan *ÜNİDAP Uluslararası Bölgesel Kalkınma Konferansı Konferans Bildirileri*, (ss. 36-46), Muş: Alparşlan Üniversitesi.
- Gündoğdu, H. G. ve Aytekin, A. (2022a). İklim Değişikliği, Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar Bağlamında Çok Kriterli Bir Değerlendirme. *İnsan ve İnsan*, 9(33), 33-52.
- Gündoğdu, H. G., ve Aytekin, A. (2022b). The Effects of Sustainable Governance to Sustainable Development. *Operational Research in Engineering Sciences: Theory and Applications*, 5(2), 117-151.
- Murat, G. (2017). Sürdürülebilir Kalkınma 2030 Gündemi Bağlamında Çalışma Hayatında Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(13), 7-36.
- Kalaycı, E. (2019). Sosyal Hizmet Bakış Açısıyla Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Sürdürülebilir Kalkınmanın Değerlendirilmesi. *The Journal of International Social Research*, 12(66), 1086-1093.
- Karakaş, A. G. (2018). Cinsel Yönelim Ayrımcılığının İşe Alım Niyeti Üzerindeki Etkisi: Deneysel Bir Çalışma. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

- Kavas, A. (2018). Karşılaştırmalarla 81 İl İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Karnesi-2018. Ankara: TEPAV. <https://bit.ly/2VEZ9t8> adresinden 28 Mayıs 2023 tarihinde alınmıştır.
- Korkmaz, A. ve Korkut, G. (2012). Türkiye’de Kadının İşgücüne Katılımının Belirleyicileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(2), 41-65.
- Leblebici, Y. ve Karcıoğlu, F. (2014). Kadın Yöneticilerde Kariyer Engelleri: “Cam Tavan Sendromu” Üzerine Bir Uygulama. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 28(4), 1-20.
- Özaydınlık, K. (2014). Toplumsal Cinsiyet Temelinde Türkiye’de Kadın ve Eğitim. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 33(12), 93-112.
- Özkan, E. (2020). Cinsiyete Dayalı Mesleki Ayrımcılık: Cam Tavan ve Kraliçe Arı Sendromu. *Sosyolojik Düşün*, 5(2), 127-138.
- Özmehmet, E. (2008). Dünyada ve Türkiye Sürdürülebilir Kalkınma Yaklaşımları. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 3(12), 1853-1876.
- Özmete, E. (2010). Sosyal Hizmette Sürdürülebilir Kalkınma Anlayışı: Kavramsal Analiz. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 22(22), 79-90.
- Palaz, S. (2003). Türkiye’de Cinsiyet Ayrımcılığı Analizinde Neo Klasik Yaklaşımına Karşı Kurumcu Yaklaşım: Eşitliği Sağlayıcı Politika Önerileri. *Balikesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(9), 87-109.
- Peşkircioğlu, N. (2016). 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri: Küresel Verimlilik Hareketine Doğru. *Anahtar Dergisi*, 28(335), 4-9.
- Suğur, S. (2005). Türkiye’de Tekstil Sektöründe Kadın Emeği ve Değişen Toplumsal Cinsiyet İlişkileri. *Amme İdaresi Dergisi*, 38(1), 47-68.
- Sustainable Development Report (2022). *From Crisis to Sustainable Development: the SDGs as Roadmap to 2030 and Beyond*. https://dashboards.sdgindex.org/static/profiles/pdfs/SDR-2022_turkey.pdf adresinden 28 Mayıs 2023 tarihinde alınmıştır.
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2023a). *T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı 2008-2023*. <https://www.aile.gov.tr/ksgm/ulusal-eylem-planlari/kadinin-guclenmesistrateji-belgesi-ve-eylem-planı-2018-2023/> adresinden 23 Mart 2023 tarihinde alınmıştır.
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2023b). *T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele: Ulusal Eylem Planı 2016-2020*. <https://www.aile.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/kadına-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-planı/kadına-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-planı-2016-2020-icin-tiklayiniz.pdf> adresinden 15 Mayıs 2023 tarihinde alınmıştır.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2023a). *Cinsiyet Eşitliğini Sağlamak ve Tüm Kadınlar ile Kız Çocuklarını Güçlendirmek*. <http://www.surdurulebiliralkinma.gov.tr/amaclari/cinsiyet-esitligini-saglamak/> adresinden 19 Mart 2023 tarihinde alınmıştır.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2023b). *On Birinci Kalkınma Planı*. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/On_Birinci_Kalkinma_Planı-2019-2023.pdf adresinden 23 Mart 2023 tarihinde alınmıştır.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2023c). *Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Değerlendirme Raporu*. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/03/SurdurulebilirKalkinma-Amaclari-Değerlendirme-Raporu_13_12_2019-WEB.pdf adresinden 13 Mayıs 2023 tarihinde alınmıştır.
- T.C. Dışişleri Bakanlığı, (2023a). *BM İnsan Yerleşimleri Programı*. <https://www.mfa.gov.tr/bm-insan-yerlesimleri-programi.tr.mfa> adresinden 25 Mart 2023 tarihinde alınmıştır.
- T.C. Dışişleri Bakanlığı, (2023b). *BM Genel Sekreteri’nin 2005 Zirve Raporunun Kalkınma Boyutu: Binyıl Kalkınma Hedeflerinin Gözden Geçirilmesi*. <https://www.mfa.gov.tr/bm->

- genel sekreteri_nin-2005-zirve-raporunun_kalkinma-boyutu_binyilkalkinma_hedeflerinin-gozden-gecirilmesi.tr.mfa adresinden 13 Nisan 2023 tarihinde alınmıştır.
- Tıraş, H. H. (2012). Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre: Teorik Bir İnceleme. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 57-73.
- Tokgöz Güneş, S. ve Binboğa, G. (2021). Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bağlamında Kadın Yoksulluğu ve Sürdürülebilir Kalkınma: Türkiye Ölçeğinde Bir İnceleme. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(4) 1589-1615.
- Tunç, A. İ. (2009). Kız Çocuklarının Okula Gitmeme Nedenleri Van İli Örneği. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 237 269.
- Tunç, M. (2018). Kalkınmada Kadın Ayrımcılığı ve Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Rolü: Ülkelerarası Farklı Gelir Gruplarına Göre Yatay Kesit Analiz. *Sosyoekonomi Dergisi*, 26(38), 221-251.
- TÜİK, (2023). *İstatistiklerle Kadın 2022*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Kadin-2022-49668> adresinden 21 Mayıs 2023 tarihinde alınmıştır.
- United Nations (2014). *Gender Equality and Sustainable Development, World Survey on The Role of Women in Development 2014*, New York.
- United Nations (2021). *Gender Equality in Public Administration*. University of Pittsburgh. <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/202107/UNDPUPitt-2021-Gender-Equality-in-Public-Administration-EN1.pdf> adresinden 30 Mayıs 2023 tarihinde alınmıştır.
- United Nations (2023). *Sustainable Developments Goals*. <https://www.un.org/sustainabledevelopment/gender-equality/> adresinden 18 Mart 2023 tarihinde alınmıştır.
- Yalçın, E. C., Arlı, N. B., Aytaç, S., Başol, O., ve Aydemir, M. (2019). Türkiye’de Emek Piyasalarında Cinsiyete Dayalı Ücret Ayrımcılığı: IBBS Düzey 1’e Göre Farklılıklar. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(38), 293-314.

EK-14. Dönem Projesi Hazırlama Kontrol Listesi Örneği

	Evet	Hayır
Dönem projesi, "Dönem Projesi Yazım Kılavuzu"na uygun olarak yazıldı.	☒	☐
Dış kapak ve iç kapak sayfasi eklede belirtilen şekilde düzenlendi.	☒	☐
On sayfalar i, ii, iii şeklinde Roman rakamları ile numaralandırıldı.	☒	☐
Dizimler, "Dönem Projesi Yazım Kılavuzu"na göre sıralandı ve metin içindeki yerleşime göre sayfa numaraları verildi.	☒	☐
Özet ve Abstract hazırlandı.	☒	☐
Dönem projesi onay sayfası, "Dönem Projesi Yazım Kılavuzu"na uygun olarak hazırlandı ve imzalatıldı.	☒	☐
Etik İlke ve Kurallara Uygunluk Beyannameşi sayfası imzalandı.	☒	☐
Simgeler, kısaltmalar, tablolar ve şekillerin tamamı kontrol edilerek ilgili dizinde gösterildi.	☒	☐
Ana metinde harf karakteri, büyüklüğü ve satır aralıkları "Dönem Projesi Yazım Kılavuzu"na uygun olacak şekilde düzenlendi.	☒	☐
Tablolar/çizelgeler, şekiller ve denklemler metin içine "Dönem Projesi Yazım Kılavuzu"na uygun şekilde yerleştirildi.	☒	☐
Kaynakça "Dönem Projesi Yazım Kılavuzu"na göre düzenlendi.	☒	☐
Kaynakların tamamına dönem projesi içerisinde "Dönem Projesi Yazım Kılavuzu"na uygun atıfta bulunularak kaynakça bölümünde yer verildi.	☐	☐
Etik Kurul onayları gerekli ise dönem projesine eklendi (Etik Kurul onayı gerekmiyorsa yandaki "HAYIR" kutucuğunun altına "YOK" yazılacak).	☐	☒ YOK
Anket, görüşme veya veri formları kullanıldı ise ilgili kurumlardan alınan izin yazıları ve formlar dönem projesine eklendi (Bu formlar kullanılmıyorsa yandaki "HAYIR" kutucuğunun altına "YOK" yazılacak).	☐	☒ YOK
Ekler "Dönem Projesi Yazım Kılavuzu"nda belirtildiği şekilde sunuldu (Ek kullanılmıyorsa yandaki "HAYIR" kutucuğunun altına "YOK" yazılacak).	☒	☐
Dönem projesinin tamamı tek bir dosyada WORD ve PDF formatında kaydedilerek bir CD/DVD içinde Enstitüye teslim edildi.	☒	☐
Dönem Projesi hazırlama kontrol listesi imzalanarak proje ile birlikte enstitüye teslim edildi.	☒	☐

"Sürdürülebilir Kalkınmanın Sağlanmasında Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Rolü: Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme" başlıklı dönem projesi, yukarıdaki listede yer alan konularla ilgili olarak tarafımızca kontrol edilmiş ve gerekleri yerine getirilmiştir.

13/06/2023

Eren ARKIN

Dr. Hakan Gökhan Gündoğdu

Prof. Dr. Süleyman Sözen